Архітектура та механізми функціонування державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»

Деконструкція фінансового інструменту: розподіл ризиків, ціноутворення та рух грошових потоків

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ | НАВЧАЛЬНИЙ КЕЙС ДЛЯ ФІНАНСОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Gemini Notebook

Програма як інтегрований фінансовий інструмент: Executive Summary

ІНСТРУМЕНТ (Механізми)

- Механізм 1: Часткова компенсація процентних ставок (до 0-9% річних) для зниження вартості капіталу.
- Механізм 2: Державні портфельні гарантії (до 50-80%) для абсорбції кредитного ризику банків.

АУДИТОРІЯ (Таргет)

- Мікро-, малий та середній бізнес (ММСП).
- Фокус: подолання «провалів ринку» (market failures) у доступі до доступі до ліквідності під час воєнного стану та відновлення.

ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ

- Фонд розвитку підприємництва (ФРП) через спеціальні рахунки умовного зберігання (Escrow).
- Алокація капіталу здійснюється через систему Уповноважених банків.

Gemini Notebook

Макроекономічна мета та дизайн системи: Трикутник стейкхолдерів

Вхід: Економічне зростання, податки, нові робочі місця.

Вихід: Компенсація % ставок (Escrow), Портфельні гарантії, Стандарти ESG.

Вхід: Ліквідність від держави, зниження RWA завдяки гарантіям, комісійні доходи.

Вихід: Власний кредитний капітал, андеррайтинг, моніторинг NPL.

Вхід: Субсидований капітал (нижче ринкової вартості).

Вихід: Виконання ковенантів (збереження HR), сплата ефективної ставки, створення доданої вартості.

Gemini Notebook

Критерії прийнятності (Eligibility & Compliance)

Фільтр 1: Базовий Комплаєнс

Резиденти України (кінцеві бенефіціари – фізичні особи).
Відсутність санкцій.
Заборонені види діяльності (ст. 13 Закону про МСП).

Фільтр 2: Фінансова Стійкість

Для середнього бізнесу (з 01.09.2026):
Модифікований коефіцієнт покриття процентів операційними доходами (EBITDA до боргового навантаження) < 5.

Фільтр 3: ESG Стандарти

Імплементація екологічних стандартів Світового банку.
З 01.12.2024 – для Агросектору; з 01.09.2026 – для інших галузей.

Фільтр 4: Ліміти Держдопомоги

Сукупна допомога не перевищує еквівалент 200 000 EUR за 3 роки (правило de minimis).

Gemini Notebook

Матриця алокації капіталу (Capital Allocation)

Цілі фінансування	Максимальний строк	Максимальна алокація (Ліміти)
Інвестиційні цілі (Базові)	до 10 років	до 60 млн грн (для ФОП: до 3 млн грн)
Оборотний капітал	до 3 років	до 5 млн грн
Агросектор (Інвестиції)	до 10 років	до 90 млн грн
Переробка та Зони ризику	до 10 років / до 3 років	до 150 млн грн
Енергетична Стійкість (Генерація)	до 10 років	до 250 млн грн

Gemini Notebook

Пріоритетні напрями фінансування: Структурна карта галузей

Енергетична Стійкість

- Газотурбінні/поршневі установки, біогаз, теплові насоси. Сонячні панелі (обов'язкова умова: АКБ ємністю ≥ 2.5 кВт·год на 1 кВт генерації).

Агро та Переробна Промисловість

- Секція C (переробна промисловість).
- Секція A (тваринництво, будівництво овочесховищ).

Відбудова та Зони Ризику

- Підтримка потужностей на територіях активних бойових дій (пролонгація кредитів). Відновлення зруйнованого майна (за актами руйнувань).

ОСББ та ЖБК

- Заходи з енергоефективності.
- Придбання генераторів (сонячних, дизельних, газових) – до 3 млн грн.

Gemini Notebook

Механіка ціноутворення: Базова ставка банку (до субсидіювання)

БАЗОВА СТАВКА = ІНДЕКС UIRD (3 міс.) + МАРЖА БАНКУ

UIRD (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates):

- Плаваюча складова. Переглядається щокварталу (для ФОП можливий UIRD 12 міс. із щорічним переглядом).

Маржа Банку (Фіксована премія за ризик):

- Мікробізнес / Стартапи: + 4 п.п.
- Малий бізнес: + 3 п.п.
- Середній бізнес: + 2 п.п.
- ОСББ / ЖБК: + 7 п.п.

Жорсткі Ковенанти (Caps):

Максимальний кеп базової ставки — **23%**.

На період воєнного стану кеп знижено до **20%**.

Gemini Notebook

Механіка ціноутворення: Трансформація в Ефективну Ставку

Матриця Ефективних Ставок (Effective Rate Allocation):
- 5-7-9%: Стандартна інвестиційна сітка (Мікро/Малий -> 7%, Середній -> 9%). Зниження до 5% за робочі місця.
- 13%: Фінансування оборотного капіталу (без пріоритетів).
- 0% -> 5% -> 7%: Енергоефективність ОСББ (нульова ставка на 1-й рік).
- 1-5%: Спеціальні умови для зон високого воєнного ризику.

Gemini Notebook

Ковенанти ринку праці: Еластичність вартості капіталу

INSIGHT: Перетворення соціального KPI (зайнятість) на жорсткий фінансовий ковенант. Вартість обслуговування боргу прямо залежить від капіталізації людського ресурсу.

Gemini Notebook

Модифікації архітектури в умовах воєнного стану

Стандартні Території

- Оборотний капітал: Базова ефективна ставка до 13%.
- Рефінансування: Стандартні базові умови.
- Гарантійне покриття: 50% кредитного ризику банку.

Зони Високого Воєнного Ризику

- Оборотний капітал & Рефінансування: Пільгова ставка від 1% до 5%.
- Гарантійне покриття: Розширене до 80% кредитного ризику.
- Жорсткі ковенанти рефінансування:
  * Падіння доходу до ≤ 75% від рівня 2021 року.
  * Обмеження на виплату дивідендів (макс. 20% від суми основного боргу).

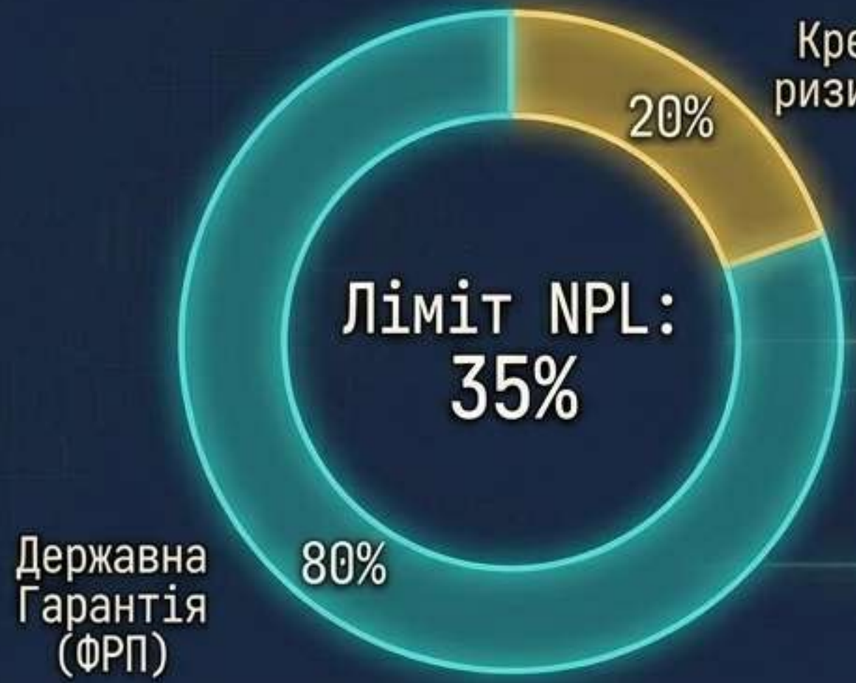
Gemini Notebook

Управління кредитним ризиком: Структура забезпечення (LGD)

Діючий Бізнес (Operating Business)

Стартапи та Зони Ризику (High Risk)

Умови стягнення (Recoveries)

Кошти, отримані від стягнення проблемної заборгованості, розподіляються пропорційно між Банком та Установою (50/50 або 80/20). Перевищення ліміту NPL призводить до зупинки гарантування портфеля (дефолтний тригер).

Gemini Notebook

Операційна механіка: Escrow-рахунки та тригери зупинки

Якщо позичальник допускає прострочення платежу (NPL) понад 15 календарних днів:

1. Виплати з Escrow негайно блокуються.
2. Борг накопичується за повною Базовою ставкою.
3. Поновлення компенсації можливе лише після реструктуризації або повного погашення прострочення.

Gemini Notebook

Економіка банку (Unit Economics): Структура доходів та витрат

ІНФЛОУ (+) Revenue Streams

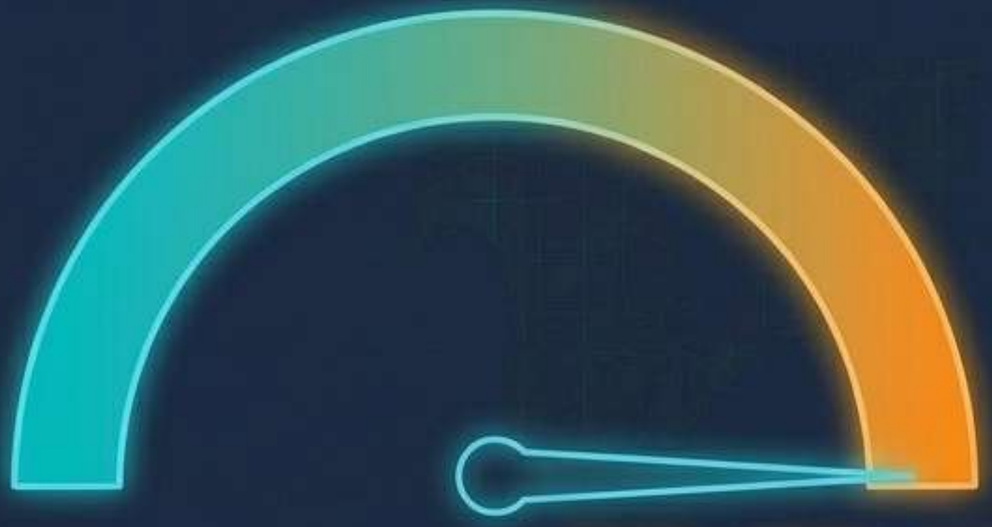
- **Маржа:** UIRD + [2-7] п.п. (гарантований процентний дохід).
- **Одноразова комісія за видачу:** до 0.75% від суми кредиту.
- **Комісія за операційні витрати / страхування:** до 0.75% сукупно за весь строк.
- **Зниження RWA:** Економія регулятивного капіталу завдяки державним портфельним гарантіям.

АУТФЛОУ (–) Costs, Fees & Caps

- **Плата за гарантію:** 0.5% річних від суми гарантованого портфеля (сплачується ФРП).
- **Покриття витрат ФРП:** 0.5% від перерахованої суми державної підтримки (діє з 01.01.2025).
- **Ризик-ліміти:** Штрафні санкції та зупинка гарантій при перевищенні портфельного NPL > 25-35%.

Gemini Notebook

Комплаєнс та ліміти державної допомоги (De Minimis)

200,000 EUR

Максимальна сукупна державна допомога за будь-який 3-річний період.

* Винятки: Агросектор, енергетика, період дії воєнного стану.

Механізм розрахунку «Прихованої вигоди» (Hidden Benefit)

СУМА ДОПОМОГИ =
(Відсотки за ринковою ставкою НБУ) - (Відсотки за ефективною компенсаційною ставкою)

Увага: Ліміт рахується не від суми тіла кредиту, а від обсягу зекономлених позичальником процентних витрат. Додатково враховується оціночна вартість кредитного ризику для гарантій (за Положенням НБУ №351).

Gemini Notebook

Синтез: Інтегрована макроекономічна архітектура Програми

Висновки: Програма «5-7-9%» — це складний макроекономічний інструмент алокації капіталу. Він трансформує суверенні витрати у зниження вартості боргу для приватного сектору в обмін на зайнятість, прозорість та структурну стійкість економіки.

Gemini Notebook